

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület „A” tételsora

A nyelvészeti tételek *A magyar nyelv* könyvére épülnek. A kötet minden fontos nyelvészeti témát és fogalmat tartalmaz, amire egy tanítónak szüksége lehet. Az irodalomtörténeti tételek alatt az egyes témákhoz tartozó főbb altémák olvashatók. A szép- és szakirodalmi olvasmánylistát a következő kurzusok bibliográfiái tartalmazzák: Nyelvelmékek és régi magyar irodalom, Klasszikus magyar irodalom, Modern magyar irodalom (előadás és szeminárium), Gyermekirodalom.

1. Általános nyelvészet és hangtan

A. Jászó Anna (szerk): *A magyar nyelv könyve*. Trezor, Bp., 1991. 9-22, 39-45.

Kassai Ilona: *Fonetika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998. 99-133.

2. Szókészlet és szófajok

A. Jászó Anna (szerk): *A magyar nyelv könyve*. Trezor, Bp., 1991. 161-233.

3. Szóalak és szóalkotás

A. Jászó Anna (szerk): *A magyar nyelv könyve*. Trezor, Bp., 1991. 234-239, 246-299.

4. Mondattan

A. Jászó Anna (szerk): *A magyar nyelv könyve*. Trezor, Bp., 1991. 301-417.

5. Jelentéstan és szövegtan

A. Jászó Anna (szerk): *A magyar nyelv könyve*. Trezor, Bp., 1991. 419-492.

6. Nyelvelmékek és középkori irodalom

Középkori történetírás és latin nyelvű egyházi irodalom. A legkorábbi magyar nyelvelmékek. Bibliafordítások.

7. A reneszánsz magyar irodalma

A. 15-16. századi kolostori irodalom. Humanizmus és reneszánsz. Janus Pannonius életműve. Balassi Bálint életműve.

8. A reformáció és a 16. század népnyelvű világ irodalma

A reformáció irányzatai. A magyar erasmisták. Heltai és Pesti munkássága. Históriai énekek és regényes históriák.

9. A barokk magyar irodalma

A barokk irányzatai és műfajai. Pázmány Péter életműve. Zrínyi Miklós életműve.

10. A felvilágosodás magyar irodalma

A magyar felvilágosodás korszakolása, a klasszika és változatai. A nyelvújítás. A 18. század és a századforduló költészeti irányzatai és legfontosabb alkotói (Faluditól Kölcsey lírájáig), a verses epika (Csokonai és Fazekas művei), a prózaepika legjellemzőbb műfajai (Mikes, Kármán és Bessenyei regényei) és a drámai irodalom (Bessenyei, Csokonai és Katona drámái).

11. A romantika magyar irodalma

Az 1830 és 1900 közötti irodalom intézményi, társadalmi és történelmi változások tükrében. A magyar líra 1830 és 1860 között (Vörösmarty, Petőfi és Arany költészete), a hibrid műfajok (ballada, eposz, elbeszélő költemény és drámai költemény), illetve a próza változatai (családragény, történelmi regény, rövidformák).

12. Modern magyar irodalom

A huszadik század első fele magyar irodalmának intézménytörténete és legfontosabb műfajai. A Nyugat nemzedéki elbeszélése és a klasszikus modernség fogalma. A népi-urbánus vita irodalomtörténeti és társadalomtörténeti kontextusa. Az időszak legfontosabb alkotói és művei.

13. Két szabadon választott szerző bemutatása a kortárs magyar gyermekirodalom területéről

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület „B” tételsora

1. Az irodalomtanítás és a vele kapcsolatos tudományok viszonya. Az irodalomtanítás modelljei. (Mádi, Gordon)
2. A magyar irodalom tantárgy helyzete napjainkban. Irodalmi nevelés a NAT-ban és a kerettantervben, különös tekintettel az 5-6. osztályra (Kerber, NAT)
3. Az irodalomtanítás módszerei. Hatékony tanulásszervezési módok az irodalomórán.
4. A mese szerepe a tanulók irodalmi nevelésében. Mesefajták és mesegyűjtők. A tündérmesék morfológiája. (Kernya 162-165, Tancz2009; 2015, Komáromi 72-83,)
5. A népköltészeti alkotások és a Biblia helye és szerepe a Nemzeti Alaptantervben. (NAT, Kernya 173-174, Bartha)
6. Szerkezet és jelentés Petőfi Sándor: János vitéz c. művében (Aczél, Korompay)
7. A valóság és fikció kapcsolata Fazekas Mihály: Lúdas Matyi c. művében (Szilágyi, Mészáros)
8. A lírai művek megközelítésének és elemzésének lehetséges modelljei. Egy választott lírai alkotás elemzésének bemutatása. (Konrád, Komáromi 32-39, Kernya 136-174, Csorba+ választott tankönyvi elemzés)
9. Történelmi rétegek Arany János: Toldi című művében. A feldolgozásának irodalomelméleti megfontolásai és didaktikai módszerei. (Hoppál, +TK)
10. Gyermekek és hősök a felső tagozat irodalmi tananyagában. Az epikai művek (szépróza) feldolgozásának lehetséges módjai, elemzési lehetőségei. Az epikai művek a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség szolgálatában. (NAT, Kernya 165-167, Pap)
11. Az olvasóvá nevelés problematikája (olvasási helyzetkép, olvasói ízlés). Ajánlott és kötelező olvasmányok a felső tagozaton. A házi olvasmányok feldolgozásának előkészítése és feldolgozásának eljárásai. (Benczik, Pompor, Gombos, Komáromi 271-283)
12. Az élményközpontú irodalomtanítás jellemzői. A drámapedagógia alkalmazási lehetőségei: tanítási dráma szerepe, helye és fajtái az irodalomtanításban. (Fűzfa, Tancz elektronikus jegyzet)
13. Motiváció és motiválás az irodalmi nevelésben. A tanórán kívüli irodalmi nevelés színterei és lehetőségei. Kiegészítő területek az 5-6. osztály tantervében. (Tomasovszky, Adamikné 301-307, NAT).

Irodalom a B tételekhez

1.

Mádi Gabriella: Kronológián innen és túl Az irodalomtanítás helyzete és fejlődési lehetőségei a vonatkozó szakirodalom tükrében

http://epa.oszk.hu/01600/01626/00007/pdf/EPA01626_Acta_Beregsasiensis_2011_2_071-078.pdf

Gordon Győri János: A magyartanítás átalakulása az irodalomtanítás nemzetközi tendenciáinak tükrében In ÉKN.VIII. évfolyam, 2006/4. szám http://www.tanszertar.hu/eken/2006_04/ggyj_0604.htm

2.

Nemzeti Alaptanterv 2012. www.okm.gov.hu

Kerber Zoltán: A magyar nyelv és irodalom tantárgy helyzete az ezredfordulón <http://ofi.hu/tudastar/magyar-nyelv-irodalom-090617-1>

3.

Hatékony tanulásszervezési módok http://www.jos.hu/down/9011/00_Ped.pdf

4.

Tancz Tünde: A népmese jellemzői, A magyar népmesék műfajcsoportjai. In György Kinga (szerk.): Első lépések a művészetek felé I. A vizuális nevelés és az anyanyelvi irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban. Dialóg Campus kiadó, Budapest, 2015. 427-445. p.

Tancz Tünde: Népmese és szocializáció In. Szávai Ilona (szerk.): Mint a mesében? Tanulmányok a mese fontosságáról. Pont Kiadó, Budapest, 2009. 45-54.p.

5.

Bartha István: A biblia helye a Nemzeti Alaptantervben. Módszertani Közlemények.1998/3.sz. 95-97.

6.

Acél Zsolt: Elbeszélés és élettörténet Petőfi Sándor János vitéz című művében

<http://www.forrasfolyoirat.hu/0906/accel.pdf>

Korompay H. János: Szerkezet és jelentés a János vitézben. ItK. 1998. 3-4.sz.476-479.

<http://epa.oszk.hu/00000/00001/00009/korompay.htm>

7.

Szilágyi Márton, Kegyelem és erőszak (Fazekas Mihály Lúdas Matyija), Alföld 2002/7. 41-57.

Mészáros György: Beavatás, liminalitás és struktúra. Fazekas Mihály Lúdas Matyijának újraolvasása.

Irodalomtörténeti Közlemények, 2007. 1-3.sz.. sz. 202-209.p.

M. Tóth Géza: Médiaoktatás az irodalomórán. In: Új Pedagógiai Szemle 1998 november

<http://ofi.hu/tudastar/mediaoktatas>

8.

Konrád Ágnes: A gyermekek aktivitására, kreativitására épülő versfeldolgozás In Anyanyelv-pedagógia 2008. 3-4.sz. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=127>

Csorba Piroska: Ülj le és írd! (A műelemzés- Lírai művek) Szeptember Kiadó, én. 161-211

9.

Arany János: Toldi

Hoppál Mihály: A Toldi mitológiai háttere. In: uó. Folklor és közösség. Széphalom Könyvműhely, Bp., 1998. 1-32.

10.

Papp Ágnes Klára: A gyermek figurája a műmesében <http://www.jamk.hu/ujforras/990804.htm>

Nemzeti Alaptanterv 2012. www.okm.gov.hu

A szövegfeldolgozás. In. Kernya Róza (szerk.): Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1-4. osztály, Kaposvár, 1996. 136-174.

11.

Benczik Vilmos: Házi olvasmányok és olvasóvá nevelés az általános iskola 2–6. osztályában

<http://benczikvilmos.fw.hu/hazi.html>

Gombos Péter: „Ó, mondd, te mit választanál!” A tanár felelőssége és lehetőségei a kötelező olvasmányok kiválasztásában

<http://olvasas.opkm.hu/index.php?menuId=125&action=article&id=984>

Pompor Zoltán: Olvasóvá nevelődés – alulnézetből In Anyanyelv-pedagógia 2010. 4. szám

<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=293>

12.

Fűzfa Balázs: Élményközpontúság az irodalomtankönyvekben.(Bevezetés) In: Irodalom tankönyv ma. Élményközpontú irodalomtanítás. Pont Kiadó, Bp., 2002. 23-26.

Fűzfa Balázs: Az élményközpontú irodalomtanítás néhány lehetősége

http://www.kka.hu/_soros/kiadvany.nsf/4be80daf005edcb8852566f2000b4f9f/cc9f94594e7cddf0c1256ed2002fb09d?OpenDocument

Tancz Tünde: Drámapedagógia (*elektronikus jegyzet*)

13.

Tancz Tünde: Kritikai gondolkodás és kérdezőtechnika (*elektronikus jegyzet*)

Tomasovszky Edit: Motiváció a gyakorlatban (2014) <http://www.tomacolor.hu/motivacio.pdf>

jegyzetek.

Kernya Róza (szerk.): Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1-4. osztály, Kaposvár, 1996

Komáromi Gabriella (szerk.) Gyermekirodalom. Helikon, Bp., 2001. 72-83, 32-39, 271-283

+ 5-6. osztályos tankönyvek

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület „C” tételsora

1. Iskola és anyanyelvi nevelés az ezredfordulóm. Az anyanyelvi nevelés határterületei (*Adamikné, 290-301*)
2. Az anyanyelvi nevelés elvei, tartalma és művelődési anyaga. A NAT és a magyar nyelvi műveltségterület alapelvei (*NAT, Adamikné, 16-25*)
3. Nyelvtani ismeretek az 5-6. oszt. tananyagában. A tanítás-tanulás módszeres eljárásai a nyelvi ismeretek kialakításában. Az ismeretnyújtás induktív menetétől eltérő nyelvtanítási változatok (*NAT, Adamikné, 211-225, 260-264*)
4. A nyelvet leíró tudományos nyelvészeti modellek alkalmazása a pedagógiai gyakorlatban. Nyelvi szintek, tanítási stratégiák (*Adamikné, 208-211, 226-228*).
5. A tanítás-tanulási folyamat módszeres eljárásai a nyelvi ismeretek kialakításában (*Adamikné 208-225*).
6. A helyesírási készség fejlesztésének lehetőségei és módszerei (*Adamikné, 248-254*).
7. A nyelvi és kommunikációs készségek fejlesztése az alapozó szakaszban. (*Kernya, 186-245, Tancz c.*)
8. A nyelvi ismeretek alkalmazásának gyakorlattípusai (*Adamikné, 225-234*).
9. A nyelvi tudás és a helyesírás ellenőrzésének és értékelésének módjai (*Adamikné, 234-236, 254-257*).
10. A szociolingvisztikai szemlélet a tanári gyakorlatban. Nyelvi hátrányt kompenzáló felzárkóztató módszerek és programok (*Adamikné, 293-295*)
11. Az anyanyelvi nevelés tervezése, szervezési formái, taneszközei (*tervezet alapján*)
12. Szótárhasználat és szótári kultúra. A kézikönyvek fajtái, helyük és szerepük az anyanyelvi-irodalmi nevelésben (*Pusztai+ szeminárium anyaga*).
13. A kritikai gondolkodás fejlesztésének eljárásai. A kreatív szövegértés és szövegalkotás a felső tagozaton. (*Laczkó, Tancz a, b.*)

Irodalom a C tételekhez:

Adamikné Jászó Anna: Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségiig. Trezor, Bp., 2002.

Kernya Róza (szerk.): Az anyanyelvi nevelés módszerei. Általános iskola 1-4. osztály, Kaposvár, 1996

Laczkó Mária: A szövegértés fejlesztésének lehetőségei – gyakorlattípusok egy szövegértést fejlesztő órára In Anyanyelv-pedagógia 2012. 2. szám <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=383>

Nemzeti Alaptanterv 2012. www.okm.gov.hu

Pusztai Ferenc: Szótárhasználat és szótári kultúra. In: MNyTK 216. 2002. 51–59.

Tancz Tünde. a: Kreatív szövegértési és szövegalkotási feladatok (*elektronikus jegyzet*)

Tancz Tünde b. : Kritikai gondolkodás és kérdezőtechnika (*elektronikus jegyzet*)

Tancz Tünde c.: Nyelvi és kommunikációs készségek játékos fejlesztése az alapozó szakaszban In. Anyanyelv - pedagógia 2011. 2. sz. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=318>